

Mūžizglītības pasākumu organizēšana

Agrita Ozola,
Tukuma muzeja direktore
11.02.2026

Izglītības saturs

- Mūsdienu humānā pedagogija skaidro izglītības saturu kā zināšanu, prasmju un iemaņu, radošas darbības un attieksmju pieredzes vienotu sistēmu;
- *Izglītības saturs* apguves līmeņi raksturo gan zināšanu, gan darbības veidu apguvi, gan pozitīvā emocionālā pārdzīvojuma attīstību.

Izglītības satura līmeņi

- zināšanu un darbību tiešā reproducēšana,
- izmantošana pēc parauga,
- radoša izmantošana

Iveta Līce, Skolēnu radošās darbības prasmju pilnveide mājturības mācībās pamatskolā. Promocijas darba kopsavilkums

Mācību saturs un process

- Kompetencēs balstītās mācības koncentrējas uz to, kas izglītojamajam ir **jāmācās darīt**, integrējot atsevišķos mācību priekšmetos apgūtās zināšanas,
- Šāda mācību pieeja ir **centrēta uz izglītojamo** un elastīgi pielāgojama viņa,, arī sabiedrības, mainīgajām vajadzībām,
- Tas nozīmē, ka mācību pasākumi un vide ir jāizvēlas tā, lai izglītojamie varētu **apgūt un pielietot zināšanas, prasmes un attieksmes** situācijās, ar kurām viņi saskaras ikdienā,
- **Mācību saturam jābūt maksimāli tuvinātam reālās dzīves situācijām.**

(Karinē Oganisjana, RTU/Mūžizglītības un kultūras institūts VITAE 2017)

Caurviju kompetence

- Mācību saturā integrējamas vērtības jeb tikumi (atbildība, centība, drosme, godīgums, gudrība, laipnība, līdzcietība, mērenība, savaldība, solidaritāte, taisnīgums un tolerance ("Vadlīnijas tikumiskajā audzināšanā").
- Caurviju kompetence - pašizziņa, pašvadība un mācīšanās mācīties. Cilvēkam jā mācās ne tikai mācīties, darboties un sadarboties, bet arī būt. Būt par cilvēku.

Pasākumi pieaugušajiem

Uzdevumi:

Veicināt klausīšanās, skatīšanās, lasīšanas un informācijas meklēšanas prasmes;

Veicināt izpratni par vēsturiskiem notikumiem un to atspoguļojumu;

Veicināt izpratni par tautas nemateriālo mantojumu: stāstiem, nostāstiem, pasakām;

Mācīt kritiski domāt un atšķirt mītus no īstenības;

Veicināt sadarbības prasmes;

Rosināt radoši interpretēt gūtās zināšanas un prasmes.

Ābolu talka un ābolu cepšana kopā ar bērniem

- Jaunas zināšanas mājturībā, rūpējoties par grupas biedru pēcpusdienas maltīti;
- Kopīgs darbs un socializēšanās;
- Ernesta Birznieka-Upīša stāstu skaļā lasīšana un pārrunāšana;
- Jāpielieto arī matemātikas un bioloģijas zināšanas;

Izzinām izcilas personības un literatūru

- Klausīšanās,
- Dzejoļa/stāsta jēgpilna lasīšana,
- Sarežģīta rokraksta lasīšana,
- Saruna par Raini un Aspaziju,
- Dzejoļa/stāsta izzināšana un analīze,

Ekspozīcijas izpēte

- Ekspozīcijas pētniecība, izzinot konkrētus priekšmetus,
- Teksta lasīšana,
- Stāsta radīšana un lomas,
- Rokas leļļu teātra izrādes izveide,
- Leļļu izrādes skatīšanos aizraujošu padara aktieri - skolas biedri un draugi,

Nodarbības plāna ieteicamā struktūra

- Nodarbības nosaukums,
- Nodarbības veids,
- Tēma,
- Mērķauditorija,
- Sasniedzamais rezultāts,
- Aktivitātes,
- Atslēgas vārdi,
- Izvēlētās mācīšanās metodes,
- Nepieciešamie resursi,
- Ieteikums skolotājam/grupas vadītājam

Sasniedzamais rezultāts – kāds tas varētu būt

- Ticams – nodarbībā reāli sasniedzams un ambiciozs;
- Būtisks – kontekstā ar programmu ved uz dziļāku izpratni;
- Jēgpilns – skolēniem skaidrs un saprotams;
- Izmērāms – ir iespējams pārliccināties vai rezultāts sasniegts;
- Aktīvs – vērsts uz darbību.

(SKOLA 2030)

Kā novērtēt sasniegtā rezultāta dziļumu?

- Vai dalībnieki atceras (var atkārtot informāciju)?
- Vai dalībnieki saprot (var saviem vārdiem paskaidrot konceptus, idejas)?
- Vai dalībnieki pielieto (var lietot informāciju jaunā kontekstā)?
- Vai dalībnieki analizē (var aprakstīt/demonstrēt atšķirības starp kontekstiem)?
- Vai dalībnieki izvērtē (var pamatot viedokli par/pieņemt lēmumu)?
- Vai dalībnieki rada (var konstruēt zināšanas/ radīt jaunu produktu)?

Mūžizglītība atmiņas institūcijā vai kultūrvietā

- **Estētiskā izglītošana**, kuras mērķis ir attīstīt radošu personību, kas spējīga patstāvīgi orientēties vērtību pasaulē. Šīs izglītojošā darba jomas sakarā nereti tiek pieminēta F. Openheimera teorija, kuras pamatā ir ideja „ka skaistuma izjūta ir saistīta nevis ar to, ko cilvēks redz, bet kā viņš to redz un kā tiek organizēta viņa uztvere.”
- **Ētiskā audzināšana**. Ētika kā mācība par dzīves vērtībām jeb dzīves mācība, kas palīdz veidot un nostiprināt cilvēka ideālus.
- **Vēsturiskās apziņas veidošana**. Izpratni par laika skalu jeb vēsturisko norišu secīgumu, izmantojot autentisku priekšmetu, spējam raisīt līdzpārdzīvojumu un savā ziņā skatīt pasauli cita laikmeta cilvēka acīm.
- **Kultūras izpratne un izpausmes**, kas ietver gan prasmi uzvesties kultūras iestādē, orientēties muzejā, mākslā, bibliotēkā, literatūrā, mūzikā u.c., gan spējas novērtēt priekšmetus, kam ir muzejiska/vēsturiska/mākslinieciska vērtība, un apzināties to saglabāšanas nepieciešamību nākotnei.

Metodes, ko varam pielietot

- Stāstījums, lasījumi, lekcijas,
- Stāstniecības pasākumi,
- Priekšmetu, fotogrāfiju, mākslas darbu un rakstisko avotu izpēte,
- Sarunas,
- Radošās darbnīcas,
- Mākslas darbu, rokdarbu u.c. radīšana,
- Eksperimenti,
- Pārgājieni, orientēšanās, utt.

Vēl dažas mūžizglītības darba metodes

- Novērojums,
- Spēles un rotaļas,
- Drāmas elementi,
- Lomu spēles,
- Teatralizēti uzvedumi,
- Praktiska darbošanās,
- Sadarbība/darbs grupā/komandā,
- Diskusijas,
- Reflektīvā domāšana, utt.

Pētām autentisku priekšmetu

- Novērojums, izmantojot visas maņas,
- Apraksts un informācija,
- Salīdzinājums (līdzīgais un atšķirīgais),
- Analīze, secinājumi un vispārinājums,

Ētiskās izglītības pasākumu formāts

izglītojošo darbu pazīstamā
uriskā vietā, izmantojot vietējā
edribā zināmus stāstus;
ot pagātni (pagātnes
kumus) mūsdienu tēmu
riešanai un audzināšanu mērķu
iegāšanai nākotnē;
ot sadarbību ar vairākiem
neriem;
ntot dažādas perspektīvas,
rp bottom-up pieeju;
nāt reflektīvus dialogus par
āliem mūsdienu jautājumiem.

izvirzīšana un
a pētīt un
ejot,
nantošana.

Metode un nodarbība «Ceļojums laikā»

- Radīts stāsts (scenārijs), kas balstīts uz faktiem un radīts ar īpašu mērķi
- Pazīstama vieta, konkrēts gads un konkrēti cilvēki konkrētā situācijā/notikumā
- Konflikts – dažādi viedokļi par kādu jautājumu un tā risināšanas veidiem
- Vārda maiņa notikuma laikā, lai distancētos no šodienas
- Vēsturiski tērpi vēlami, arī priekšmeti, aktivitātes
- Kopīga ceremonija, kas iesaista un apvieno visus dalībniekus
- Dalībniekiem aktuāls jautājums diskusijām;
- Refleksijas – pārdomas pēc notikuma «Ceļojums laikā»

Kultūrvēsturiskās izglītības pasākumu formāts

- Veikt izglītojošo darbu **pazīstamā vēsturiskā vietā**, izmantojot vietējā sabiedrībā zināmus stāstus;
- **Lietot pagātni** (pagātnes notikumus) **mūsdienu tēmu apspriešanai** un audzinošu mērķu sasniegšanai nākotnē;
- Veidot **sadarbību ar vairākiem partneriem**;
- Izmantot **dažādas perspektīvas**, tostarp *bottom-up* pieeju;
- Rosināt **reflektīvus dialogus** par aktuāliem mūsdienu jautājumiem.

Kopienas iesaistes veids un izglītības metode

«Ceļojums laikā» ir izglītības metode, kas vērsta uz mūsdienu jautājumu vai problēmu risināšanu, izmantojot vēsturisko kontekstu.

Izvirzot mūsdienu sabiedrības problēmas vietējās vēstures kontekstā, šī metode dod iespēju pārdomām un dialogam, kā arī veido izpratni par vēsturisko nepārtrauktību un pārmaiņām.

Metodes "Ceļojums laikā" mērķis ir rast risinājumus un kopīgu virzību uz priekšu, lai risinātu šodienas problēmas un radītu labāku nākotni.

Mūžizglītības nodarbību pamatprincipi

- **Pieejamība,**
- **Demokrātiskums,**
- **Atbilstība/Saprotamība,**
- **Komplementaritāte (kopdarbība).**

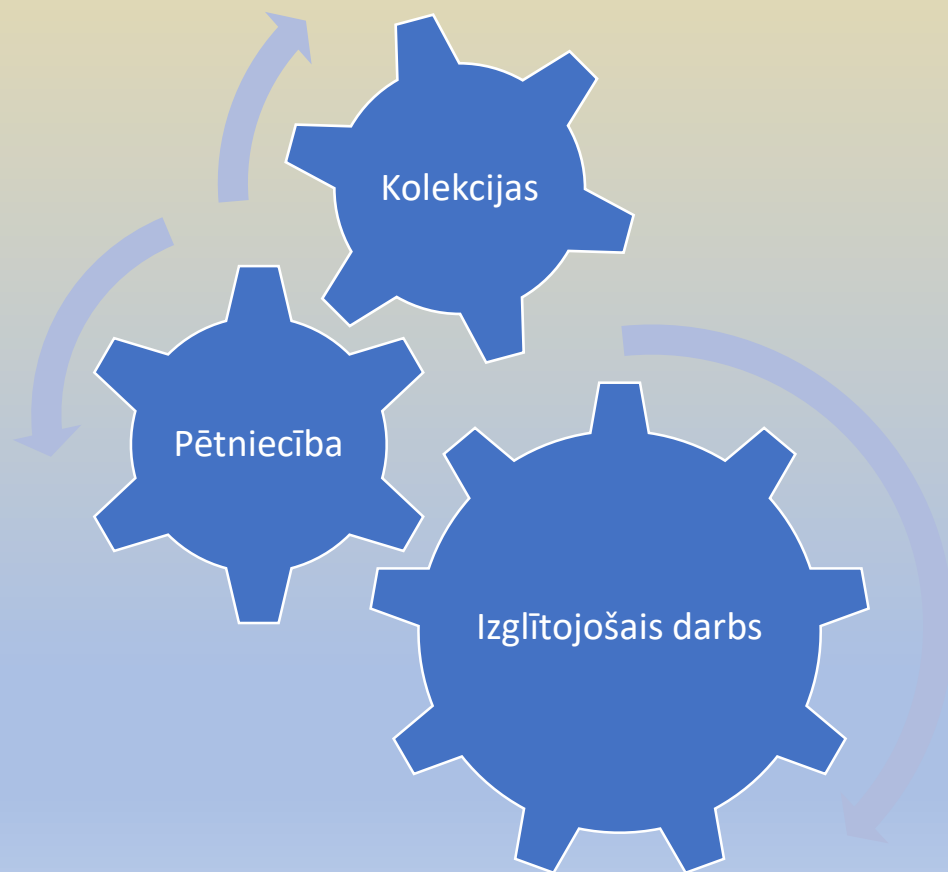

Pieredzē balstīti secinājumi

- Daudz vieglāk muzejā/bibliotēkā/novadpētniecības telpā iedziļināties sarežģītās tēmās, nekā skolā;
- Abām pusēm: skolotājam un muzeja darbiniekam/bibliotekāram/novadpētniekam jāsadarbojas un jārunā;
- Vajag trenēt klausīšanās, skatīšanās un lasīšanas prasmes;
- Skolēni nevar novērtēt programmu uzreiz, bet viņi noteikti var reflektēt par savām emocijām,
- Svarīgi sagatavot skolēnus pirms apmeklējuma un strādāt ar viņiem pēc apmeklējuma.
- Nodarbībā ārpus skolas saliedējās skolēni, kas pirms tās nesadarbojās,
- Skolēni pamēģina lietas, ko parasti nav darījuši (izcep ābolus, nomizo kartupeļus, spēlē rokas leļļu teātri un droši runā utt.
- Muzejam/bibliotēkai/novadpētniekiem un skolai kopā jāmeklē jauni risinājumi, piemēram, kā ieinteresēt lasīt, kā droši lietot internetu, kā rakstīt argumentēta pārspriedumu utt.

Novadpētniecības funkciju savstarpējā saistība

Nodarbību saturu ietekmē novadpētniecības kolekciju sastāvs un novadpētnieka veiktais pētījums, bet izglītojošajā darbā iegūtā pieredze ļauj uztvert arī mērķauditoriju vēlmes un vajadzības, kas motivē attīstīt kolekciju un meklēt jaunus/padziļinātus pētniecības virzienus.

Literatūra

- Ceļojums laikā (2007). Inovatīvas un radošas kultūrvēsturiskās vides izglītības metodes mūsdienu muzejos. /Time Travels. Innovative and Creative methods of Historic Environment Education in Modern Museums. Rakstu krāj.- Tukums, Tukuma muzejs.
- Lerners I., citēts Līce Iveta. Skolēnu radošās darbības prasmju pilnveide mājturības mācībās pamatskolā. Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas mājas lapa. Promocijas darba kopsavilkums
http://www3.acadlib.lv/greydoc/Lices_disertacija/Lice_lat.doc
- Ozola Agrita (2018) Muzejpedagoģijas iespējas kompetencēs balstīta izglītības satura attīstībā. Krustpunkti. Kultūras un mākslas pētījumi. Zinātnisko rakstu krājums, Latvijas Kultūras akadēmija, 2018, 40.-54.lpp.
- Praktiska rokasgrāmata (2010). *Praktiska rokasgrāmata muzeju darbiniekiem "Atraktīva un pieejama muzeja produkta veidošana"*. Sagatavota Latvijas–Lietuvas pārrobežu projekta ietvaros. Jelgava, Zemgales plānošanas reģions, 8. lpp. Pieejams: http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/Manualis_final_LV.pdf (skatīts 18.02.2018.)

